

Koga kriviti za razočaravajuću žetvu 2020. – prirodu, sorte ili vlastite pogreške?

Автор(и): Растителна защита
Дата: 21.09.2020 Брой: 9/2020

Žetva 2020. bila je pravi fijasko za cijelu istočnu Bugarsku. Dobrudža, ključna regija za proizvodnju pšenice u zemlji, pretrpjela je najteži kolaps. Preliminarna bilanca na nacionalnoj razini je impresivno alarmantna – 2 milijuna tona pšenice manje nego prošle godine.

Prema prevladavajućem mišljenju, krivac za ovaj pad je priroda – točnije, dugotrajna suša – u jesen, zimu i proljeće, praktički tijekom cijelog vegetacijskog razdoblja ozimih žitarica. Neosporno je da se nepopustljiva priroda krvavo osvetila – ogroman investicijski resurs je protraćen – suma kapitala, rada i nade.

Nedvojbeno, danas je naša nacionalna proizvodnja žitarica podsektor s vrlo visokom strukturnom, tehnološkom i proizvodnom intenzivnošću. Agro-kemijska industrija, koju predstavljaju vodeće

globalne tvrtke, radikalno je riješila probleme biotičke prirode. To znači da je bugarskim poljoprivrednim proizvođačima osigurala učinkovite proizvode za zaštitu bilja i vrhunske tehnologije za borbu protiv bolesti, korova i štetnika. Klima, međutim, nije podložna "dresuri" ili prilagođenoj manipulaciji. Ostaje jedno – pouzdan sustav za upravljanje čimbenicima rizika koji ograničavaju okoliš – niske i visoke temperature, suša, prekomjerna vlažnost tla.

Budimo iskreni – bugarska poljoprivreda ne raspolaže pouzdanim stručnim alatom za upravljanje rizicima. To je također pokazalo i samo formalno postojanje Centra za procjenu rizika. Toj neizvjesnosti treba dodati i jedva primjetnu Nacionalnu poljoprivrednu savjetodavnu službu, vođenu načelom – najbolje što možemo učiniti je ne učiniti ništa! Drugim riječima: agronomska prisutnost na terenu je ispod kritičnog minimuma. A kada stručnjak izostane, tko bi mogao predvidjeti i upozoriti na ovu ili onu opasnost?

Tako dolazimo do jedinog "oružja" zemaljskih poljoprivrednika, koje koriste u svom "sporu" s prirodnim i klimatskim anomalijama – sorti pšenice i ječma. Što se dogodilo na našem tržištu sjemena u posljednjih 10 godina? Strano oplemenjivanje napravilo je furor, nevjerojatan proboj. I pobijedilo je u natjecateljskoj utrci na neosporan način, nokautom. Visokokvalitetna bugarska genetika, otporna na biotičke i abiotičke stresne čimbenike, s izvrsnim pekarskim kvalitetama i prilagodljivošću proizvodnom okruženju, bila je odbačena, podcijenjena i napola zaboravljena...

Ovdje je mjesto podsjetiti da Ministarstvo poljoprivrede, hrane i šumarstva i Poljoprivredna akademija nisu čak ni napravile plašljivi pokušaj da zaštite bugarski oplemenjivački output, bugarska postignuća, bugarski genij, koji su dužno poštovani u Turskoj, zemlji u kojoj su prirodni uvjeti za uzgoj žitarica daleko gori nego u našoj zemlji, s obzirom na kronični nedostatak vlage tamo, kao i pretežno iznimno visoke temperature. Bez obzira na izgubljenu prisutnost na tržištu, bugarski oplemenjivački kompleks – instituti u gradovima General Toševo, Sadovo i Karnobat te privatne sjemenske tvrtke „Sadovo“ i „Agronom“ u Dobriču – nastavljaju raditi velikom brzinom... Oni uspješno stvaraju, prkoseći stvarnosti i suženom tržištu.

U godinama kada se strana genetika udobno nastanjivala na bugarskim poljima, tu i tamo mogli su se načuti plašljivi glasovi, prigušeni glasovi koji su tvrdili da zapadnoeuropske sorte nemaju kapacitet prevladavanja ekstremnih stresnih čimbenika. Danas su glasovi jasni i snažni – glavni krivac za proizvodni neuspjeh u istočnoj Bugarskoj su strane sorte! Je li to cijela istina? Nije za vanjskog promatrača da zauzima stranu; jedino što se može reći je da je ovogodišnja vrlo depresivna situacija dovoljno ozbiljan razlog da se analizira što se dogodilo, transformira postojeći model, definira nova strategija sposobna stabilizirati proizvodnju i povećati njezinu otpornost u dinamičnom, promjenjivom klimatskom i fitosanitarnom okruženju.

Nakon razočaravajuće žetve 2020., iako mi Bugari imamo tendenciju neke stvari naučiti na teži način, više nego imperativ je da administracija, znanost i proizvođači sjednu za isti stol i obnove svoj dijalog. Takav dijalog, takva suradnja, utemeljena na profesionalnim i akademskim kompetencijama, stručnosti i objektivnosti, sposobna je pridonijeti rehabilitaciji bugarskog

oplemenjivanja pšenice i ječma. Nacionalna znanost zasigurno zaslužuje da bude prepoznata kao temeljni strukturno-određujući čimbenik, kao pouzdano rješenje u neizvjesnom okruženju.

Razočaravajuća žetva 2020. jasan je pokazatelj da promjena nametnutog stereotipa nije samo potrebna, promjena je obvezna! Ne radi se o potpunom odbacivanju zapadnoeuropske genetike, niti o još jednom zamahu njihala, već o ravnoteži koja će omogućiti smanjenje asimetrije između stranog i bugarskog oplemenjivanja. Tako će započeti prijeko potrebno prizemljenje nakon neuspjelog pokušaja leta na krilima super-visokih (nažalost, neostvarenih) očekivanja. Staviti će kraj špekulacijama. Omogućit će formiranje realnog horizonta s jamstvima za stabilnost i mir.

Ne zaboravimo: proizvodnja pšenice i ječma u Bugarskoj je prije svega izvozno orijentiran posao, vrlo osjetljiv posao. A neravnoteže, bez obzira na njihovo podrijetlo i veličinu, dovode do kolosalnih gubitaka i razočaranja.